

Султанұлы Ж., Жумагелдиев А.А., Хизат С., Омарбекова Г.К.

ФИЗИКО-ХИМИЧЕСКИЕ МОРФОЛОГИЧЕСКИЕ ПОКАЗАТЕЛИ МЯСА ПТИЦЫ ПРИ ИСПОЛЬЗОВАНИИ ЛЕВОМИЦЕТИНА

Проведена экспертиза мяса птицы при использовании в кормлении левомицетина и изучена его влияние на физико-химические, органолептические и морфологические показатели мяса птицы.

Ключевые слова: мясо, птица, органолептический, морфологический, экспертиза.

Sultanuly Zh., Zhumageldiev A.A., Hizat S., Omarbekova G.K.

PHYSICAL IS THE CHEMICAL AND MORPHOLOGICAL PARAMETERS OF POULTRY MEAT WHEN ISPOLZOVANII CHLORAMPHENICOL

An examination of the use of poultry feeding study of chloramphenicol and its effect on physico-chemical, organoleptic and morphological characteristics of meat.

Key words : will do, will tear, organoleptic, morphological, consultant ' s investigation.

ӘОЖ: 636.1.612.64.089.67

Сұлтанұлы Ж., Бекенов Д.М., Сембаева А.И.,
Кобікбаева А.Н., Хизат С.

*«КазАгро Инновация» АҚ,
«Мал шаруашылығы және мал азығы өндірісі ғылыми зерттеу институты» ЖШС,
Қазақ ұлттық аграрлық университеті*

САУЫН СИЫРЛАРДЫҢ ЖЫНЫСТЫҚ ҚАБІЛЕТІН БЕЛСЕНДЕТУГЕ ПРОГЕСТАГЕНДІК ҮЛГІНІ ҚОЛДАНУ НӘТИЖЕЛЕРІ

Аңдатпа

Бұл мақалада аналық жыныс безі дисфункциялы сиырларға гормональды белсендету әдісін қолдану нәтижелері келтірілген. Зерттеу нәтижелері бойынша прогестерон, ББҚС және эстрофан дәрмектерінің қолдануы 89% сиырдың күйін ынталандырады. Ірі қара малының төл беруге қабілетті болу үшін олардың жыныстық қызыметі белсенді болу керек. Біз ірі қара малының жыныстық қабілетін белсендіндіруге прогестагендік үлгіні қолдану арқылы тиісті нәтижеге қол жеткіздік.

Кілт сөздер: овариальды дисфункция, гипофункция, прогестерон, аналық жыныс безі.

Кіріспе

Ірі қара малдың төлдегіштік қасиетінің төмендеуін көптеген зерттеушілер көбінесе малдың көбею мүшесі жүйесінің функциональдық қасиетінің бұзылуымен байланыстырады, оны гипофункция ретінде көрінетін аналық жыныс бездерінің атқару қызметтерінің бұзылуынан көруге болады. Жоғары өнімді сүтті малдың ұдайы өндірісімен байланысты мәселелер, әсіресе репродуктивті айналым кезеңінің ұзақтығы, лактациялық доминанттар мен бедеуліктің пайда болу қауіпі сүтті мал шаруашылығында өзекті болып отыр [1,2].

Ұдайы өндіріс айналымының кідірісін, яғни сүтті бағыттағы сиырларды дер кезінде ұрықтандыру мен олардың 1-2 айға буаздылығы өнімділікті орташа есеппен 9-18%-ға төмендетеді. Оның ең негізгі себебі, бұзаулаған сиырлардың аналық жыныс бездерінің функциональдық қызметтерінің бұзылуы болып табылады. Аналық жыныс бездерінің дисфункциясы, яғни сиырлардың жыныстық бездерінің атқару қызметтерінің бұзылуы, негізінен, зат алмасу процесінің бұзылуы мен лактациялық доминанттың қатты күшеюі, жыныстық бездердің атқарымдық қызметтерін ретке келтіріп отыратын эндокриндік жүйенің бұзылуынан дамиды. Сүт өнімділігінің шыңы кезіндегі лактогенді кешеннің (ПЛ, АКТГ) белсенді синтезі, аналық жыныс бездерінің гипофункциясы бар айрықша алғашқы 2-4 жыныстық бездер орташа есеппен 32,9% сиырларда, оның ішінде 36,1 % тұмса сиырларда және екінші, үшінші тума сиырларда 20% - дан тіркеледі[3].

Аналық жыныс бездерінің гипофункциясы кезінде қанда прогестерон мен эстрадиол деңгейі төмендейді, дегенмен, прогестерон мен эстроген гормондарының бөлінуі берілген ауруда тоқтамайды, бірақ олардың жеткіліксіз мөлшерінен фолликулдардың өсуі мен пісіп-жетілуі тоқтатылып, нәтижесінде малдың күйі келмейді [4,5]. Прогестеронның биологиялық мәнін олардың қарама-қарсы екі қасиеттерімен анықтайды, ол – фолликулогенездің белсенділігін тоқтатып, көбею мүшесінің қызметін жандандырады. Екінші қасиеті бойынша, экзогенді прогестагендер мен простагландин F²-α простогландин тобының дәрімектерін енгізгеннен кейінгі (прогестерон деңгейін басу үшін) әсері тоқтағаннан кейін, ребоунг әсері көрінеді, яғни белсендетілуі тоқтатылғаннан кейінгі жауап қайтару инверсиясы, ол гипофиздың гонадотропты гормондарының лақтырылып берілуімен сипатталады [6].

Зерттеу материалдары мен әдістері

Ғылыми-зерттеу жұмыстары Алматы облысының Жамбыл ауданы «Ажар» шаруа қожалығы сүт кешенінде жүргізілді. Бұзаулаған қара-ала және алатау тұқымды сиырлары зерттеу нысаны болып табылды.

Малдарға, гормональды өңдеудің алдында, аналық жыныс бездерінің көлемі мен пішінін анықтауға және сары дененің бары-жоғы мен оның білінуіне ректальды түрде зерттеу жүргізілді. Аналық жыныс бездерінде гипофункциясы бар, аналық без көлемі кіші (диаметрі 2см ден аспайтын) және сары дене мен фолликулдары жоқ малдар прогестагендік үлгі бойынша гормональды түрде белсендетілуге таңдап алынды.

Гормональды түрде белсендетуге 2,5%-ы прогестеронның майлы ертіндісін, жалпы мөлшері 0,5 граммнан 1-і күннен 7-і күнге дейін күнделікті бұлшық етке жіберу арқылы жүргізілді. 8-і күні ББҚС 500-700 И.Б., мөлшерінде бір рет салынды, 9-ы күні бұлшық етке 3мл эстрофан енгізілді және жыныстық күйі келгеннен кейін қолдан ұрықтандырылды. Жасалған үлгіден кейін күйге келмеген және шылымдануы жоқ малдар эсторфан дәрімімен 10 күннен кейін қайта белсендетілді.

Зерттеу нәтижелері және талдау

Өндірісте сиырлардың жыныстық күйін анэстральды кезеңінде белсендету үшін, жыныстық күйін белсендетудің «Овсинх» және «Пре-Синх» үлгілерін кеңінен қолданады. Берілген үлгі бойынша релизинг-гормоны мен F²- α простогландинін 7-9 тәулікте инъекциялап, 48-76 сағаттан кейін, яғни күйге келуі мен шылымдану белгілерін анықтамай-ақ ұрықтандырады. Кейбір зерттеушілердің мәліметтері бойынша «Овсинх» бағдарламасын қолданған кезде, анэструс кезеңіндегі сүтті сиырлардың алғашқы ұрықтандырудағы ұрықталу көрсеткіштері, прогестагенмен емделінген және күйге келіп ұрықтандырылған сиырлардыкімен бірдей. Бірақ өз зерттеулеріміздің нәтижелері бойынша, берілген үлгіні қолданған кездегі ұрықтандыру нәтижелілігі (өсімдалдылығы) 20%-дан аспайды. Кейбір жағдайларда, үлгіні 4 және одан да көп рет күйі пайда болғанша қайталауды ұсынады, бұл дегеніміз, гормональдық дәрімектердің шығынын арттырып, сервис кезеңінің ұзарып кетуіне алып келеді. Салыстырмалы түрде прогестеронды анэструсты емдеуге қолдану ең

қолайлы болып табылады, өйткені бұл, овуляциясыз-ақ жыныстық айналымға әсер етуге және келесі лютеиндік кезеңінің қалыпты түрде жалғасуына мүмкіндік береді, ал ББҚС инъекциясы қандағы прогестерон деңгейінің жоғарлауы кезінде де фолликулдың өсіп, толық пісіп-жетілуіне мүмкіндік туғызады.

1-кесте. «Ажар» шаруа қожалығы сиырларын гормональды өңдеу нәтижелері

Тұқым	Мал басы	Өңдеу аяқталғаннан кейінгі күйге келуі, басы		Эстрофанды қайталап салған кездегі күйге келуі, басы		Барлық жыныстық күйге келгені, басы	
		п	%	п	%	п	%
Қара-ала	30	13	43,3	13	76,4	26	86,7
Алатау	15	7	46,7	7	87,5	14	93,3
Барлығы	45	20	44,4	20	44,4	40	89

Кестеде көрсетілгендей сауылатын сиырлардың мал басын ректальдык зерттеу зерттеу кезінде гипофункциясы бар малдардың саны 45 басты құрады, оның ішінде 30 бас сиыр бұзаулағаннан кейін 4 ай бойы күйге келмеген және 15 бас сиыр 3 ай бойы күйге келмеген, ал 90% (41 бас) бірінші тума сиырлар. Гормональдык өңдеу кезінде, 30 бас қара-ала тұқымды сиырлардың өңдеу аяқталғаннан кейінгі күйге келгендері 43,3% немесе 13 бас болды, ал 13 басы (76,4%) 10 күннен соң қайталап салынған эстрофаннан кейін күйге келді. 15 бас алатау тұқымды сиырлардың күйге келуі мен шылымдануы 7 баста (46,7%) анықталынды және 7 басы (87,5%) 10 күннен 1 басы қайталап салынған эстрофаннан кейін күйге келді. Гормональдык өңдеудің нәтижесінде овариальдык дисфункциясы бар барлық 45 бас сиырдың жыныстық айналымының қайта қалпына келгендері 40 бас, ара-қатынасы пайызбен алғанда 89% болды.

Қорытынды жүргізілген ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелері бойынша гормональдык белсендетудің прогестагендік үлгісін, овариальдык дисфункциясы бар сиырларға қолдану жыныстық айналымды қайта қалпына келтіруге ең тиімді, себебі белгілі болғандай, прогестагенді белсендетуге таңдап алынған алғашқы ұрықтандыруда ұрықтанбаған малдардың жыныстық айналымы қайта қалпына келіп, ай сайын нәтижелі ұрықтанғанға дейін күйледі. Берілген гормональдык белсендету үлгісін, сүтті бағыттағы малдардың ұдайы өндірісінде кеңінен қолдану, жоғары өнімді сиырлардың, сондай-ақ, жыныс безі атқару қызметінің ең көп мөлшері бұзылған тұмса малдардың да, төл алу мүмкіндіктерін барынша көп пайдалануға көмектеседі.

Әдебиеттер

1. Нежданов А.Г., Богданова Н.Е. Эффективность гормональной индукции половой цикличности у коров при гипофункции яичников// Лечение, диагностика и профилактика болезней животных Сб. научных трудов ФВМ -Том IV - Воронеж ВГАУ, 2004 - 62-69 б
2. Богданова Н.Е. Гормональная индукция половой цикличности у коров с гипофункцией яичников Вестник Воронежского государственного аграрного университета им К. Д. Глинки - Воронеж ВГАУ, 2005 – II- том. 175-178 б.
3. Нежданов А.Г., Лободин К.А., Богданова Н.Е. Восстановление плодовитости коров при гипофункции яичников. Ветеринария №7 2007. 20-26 б.

4. *Богданова Н.Е., Лободин К.А.* Гормональный профиль организма коров при гипофункции половых желез// Актуальные проблемы диагностики, терапии и профилактики болезней животных Материалы междунар. научно-практической конференции-Воронеж, 2006 – 91-95 б.

5. *Биккулов А.С.* Динамика прогестерона в крови и применение его в сочетании с СЖК для повышения воспроизводительной функции коров / Автореф. канд. дисс. Ташкент, 1969, - 20 б.

6. *Будевич А.И.* Эффективность использования прогестагенных интравагинальных устройств в схемах вызывания суперовуляции у коров-доноров / Известия Национальной академии наук Беларуси - 2009. - № 2. - 91-94 б.

Султанулы Ж., Бекенов Д.М., Сембаева А.И., Кобикбаева А.Н., Хизат С.

РЕЗУЛЬТАТЫ ПРИМЕНЕНИЯ ПРОГЕСТАГЕННОЙ СХЕМЫ ДЛЯ СТИМУЛЯЦИИ ПОЛОВЫХ ФУНКЦИИ ДОЙНОГО ПОГОЛОВЬЯ МАТОК

В данной статье приведены приемы и методы борьбы с овариальной дисфункцией коров с использованием таких препаратов, как прогестерон, ГСЖК и эстрафан, что приводят к восстановлению функции яичника у 89%

Ключевые слова: Овариальная дисфункция, гипофункция, прогестерон, яичник, половая охота.

Sultanuly Zh. Bekenov D. M., Sembaeva A.Y. Kobikbaeva A.N, Hizat C.

THE RESULTS OF THE USE OF PROGESTERONE STIMULATION PATTERN OF SEXUAL HUNTING AT COWS

The paper describes the results of the use of hormonal stimulation of sexual hunting cows with ovarian dysfunction. According to the results of the study found that the use of the hormone progesterone in conjunction with preparations HhCG and estrofan stimulate oestrus in 89% of treated animals.

Key words: Ovarian dysfunction, hypothyroidism, progesterone, ovarian, sexual hunting.